

7. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення окремих положень частини першої статті 4 Цивільного процесуального кодексу України (справа про охоронюваний законом інтерес) від 01.12.2004 р. № 18-рп/2004 // Офіційний вісник України. – 2004. – № 50. – Ст. 67.

8. Скакун О. Ф. Теорія держави і права. Підручник / О. Ф. Скакун / Пер. з рос. [Бураковський С. О.]. – Харків: Консум, 2009. – 656 с.

9. Цивільний кодекс України: Кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40–44. – Ст. 356.

10. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар / За заг. ред. Є. О. Харитонова, О. І. Харитонів, Н. Ю. Голубевої. – 2-е вид., перероб. та доп. – К.: Правова єдність, 2009. – 744 с.

11. Шершеневич Г. Ф. Общая теория права / Г. Ф. Шершеневич. – М.: Издание Бр. Башмаковых, 1910–1912. – Вып. 1–4, VII. – 805 с.

12. Шершеневич Г. Ф. Учебник русского гражданского права (по изданию 1907 г.) / Вступительная статья, Е. А. Суханов. – М.: Фирма «СПАРК», 1995. – 556 с.

The article deals with relationship and correlation of categories of discretion, interest and subjective right in civil law of Ukraine. The legal nature of the discretion in civil law as simple legitimate permission for the civil relations participant' choice of the legal behavior variant in realization of subjective right and private interest.

В статтє вьясняется взаимосвязь и соотношение категорий усмотрения, интереса и субъективного права в гражданском праве Украины. Определяется правовая природа усмотрения в гражданском праве как простого легитимного разрешения на выбор участником гражданских отношений варианта правового поведения в осуществлении субъективного права и реализации частного интереса.

ПРАВО НА МЕДИЧНУ ДОПОМОГУ: ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА

Миронова Г. А.,

кандидат філософських наук,

старший науковий співробітник НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України

У статті досліджуються окремі цивільно-правові характеристики права на медичну допомогу в Україні. Автором пропонується юридичний критерій виокремлення особистих немайнових прав фізичної особи в сфері надання медичної допомоги. Сформульовано цивільно-правову дефініцію поняття «пацієнт».

Ключові слова: особисті немайнові права в сфері надання медичної допомоги, критерій угруповання особистих немайнових прав фізичної особи, цивільно-правова дефініція поняття «пацієнт».

В результаті розвитку медичних технологій, а також із ускладненням суспільних відносин та зростанням значення індивідуального інтересу інтенсифікуються правовідносини в сфері надання медичної допомоги, які, до того ж, помітно переорієнтуються на реалізацію приватного інтересу окремої особи. Вказані процеси потребують ґрунтовного наукового осмислення та адекватного правового забезпечення засобами цивільного права. Об'єктом даної роботи є особисті немайнові права фізичної особи в сфері надання медичної допомоги, предметом – проблема підставності виокремлення та угруповання особистих немайнових прав фізичної особи в сфері надання медичної допомоги. Вказані питання останнім часом все частіше привертають до себе увагу цивілістів, які працюють над проблематикою суб'єктивних цивільних прав. Так, методологічною основою для авторських пошуків є праці таких видатних дослідників: Р. Стефанчука [6], З. Ромовської [1], Л. Красицької [2], М. Малєїної [3]. Зокрема, сформульовані Р. Стефанчуком в його фундаментальній праці «Особисті немайнові права фізичних осіб у цивільному праві: поняття, зміст, система, особливості здійснення та захисту» методологічні позиції та висновки стали відправним пунктом для аналізу автором цієї статті місця і ролі права на медичну допомогу в системі суб'єктивних цивільних прав.

На практиці співвідношення та розмежування приватного та публічного у правовому регулюванні відносин медичної сфери є непростю справою. Адже при наданні медичної допомоги суб'єкти (пацієнти, медичні працівники, медичні установи) користуються різними ступенями свободи вибору поведінки на власний розсуд. Тому доречно говорити про застосування як імперативних, так і диспозитивних методів правового регулювання відносин з надання медичної допомоги, які застосовуються в залежності від видів медичної допомоги, підстав її здійснення, суб'єктного складу правовідносин.

Особисте немайнове право на медичну допомогу в Цивільному кодексі України (далі – ЦК України). Цивільно-правові відносини в сфері медичної діяльності виникають за ініціативою юридично рівних і економічно незалежних суб'єктів. То ж особливості цивільно-правової складової полягають в тому, що вона

орієнтована на «регулювання відносин з обороту продукту медичної діяльності між юридично та економічно незалежними суб'єктами за допомогою властивих цивільному праву форм та методів» [4, с. 4].

В основі особистих немайнових відносин в сфері надання медичної допомоги лежать нематеріальні невідчужувані блага особистості – життя, здоров'я, гідність, цілісність, недоторканність. Вказані та однопорядкові до них блага становлять виключний інтерес особистості, і саме як такі охороняються та захищаються суспільством і державою. Приватноправовий характер даних особистих немайнових відносин надає всі підстави для включення їх до предмета цивільно-правового регулювання. Адже для них характерні всі ознаки особистих немайнових відносин, зокрема, ці відносини: (а) складаються стосовно закріплення, використання, охорони та захисту особистих немайнових благ: життя, здоров'я, гідність, цілісність, недоторканність, приватність; (б) спрямовані на забезпечення приватного немайнового інтересу – збереження, підтримання, відновлення вказаних немайнових благ; (в) ґрунтуються на засадах юридичної рівності та автономії волі та волевиявлення учасників – лікарів та пацієнтів; (г) мають абсолютний характер, зокрема, належать всім учасникам відповідних правовідносин та мають визначене у Конституції коло підстав для обмеження; (д) позбавлені економічного (майнового або грошового) змісту.

У цивільному законодавстві України право на медичну (лікувально-профілактичну) допомогу посідає важливе місце серед особистих немайнових прав фізичної особи, що забезпечують її природне існування. Це право закріплено у ст. 49 Конституції України, ст. 284 ЦК України, ст. 33–53 Основ законодавства України про охорону здоров'я. Право на медичну допомогу в тому вигляді, в якому воно сформульовано в конструкції ст. 284 ЦК України, фактично складається із сукупності прав: право на надання медичної допомоги; право на вибір лікаря та методів лікування, право відмовитися від лікування. Цей перелік прав, що стосуються медичної сфери, продовжується у ст. 285 та 286. Тобто в ЦК України йдеться про низку суб'єктивних цивільних прав щодо відповідних особистих немайнових благ у межах певної сфери суспільної діяльності – медичної.

Таких особистих немайнових прав суб'єктів правовідносин з надання медичної допомоги (ст. 284–286 ЦК України), як мінімум, виявляється: вісім стосовно пацієнтів (право фізичної особи на надання їй медичної допомоги; право на звернення за наданням медичної допомоги, право на вибір лікаря та лікувального закладу, право на вибір методів лікування; право на згоду на медичне втручання; право на відмову від медичного втручання; право на достовірну і повну інформацію про стан свого здоров'я; право на таємницю про стан свого здоров'я і факт звернення за медичною допомогою) і два стосовно лікаря (право на надання рекомендацій щодо методів лікування, право надавати медичну допомогу без згоди пацієнта). Ці права стосуються відповідних благ, які охороняються засобами цивільно-правового регулювання – здоров'я, життя, медичної допомоги, автономії вибору, недоторканності, приватності тощо.

З одного боку, право на медичну допомогу є об'єктивним та конституційним правом, метою закріплення якого в Основному Законі є декларація певних соціальних досягнень та утвердження у зв'язку з цим правових підстав для громадянина вимагати від держави конкретних соціально-правових гарантій та правових механізмів їх дотримання. Але з іншого, – суб'єктивне цивільне право на відміну від об'єктивного права є не абстрактною можливістю, а конкретними межами і точною мірою дозволеної поведінки. До того ж, суб'єктивне цивільне право юридично забезпечене кореспондуючим йому обов'язком. Саме тому з метою запобігання змішування публічного та приватного аспектів доцільно відокремити групу спеціальних особистих немайнових прав фізичної особи, що виникають у сфері медичних відносин, та у такий спосіб об'єднати права, що визначені у ст. 284, 285, 286, 287 ЦК України загальною назвою «Особисті немайнові права фізичних осіб, що виникають у сфері надання медичної допомоги».

Така переструктуризація актуалізує практично важливе питання систематизації особистих немайнових прав залежно від юридично значущого критерію, який об'єднує вказані права у групи. Угрупування може надати додаткові нормативні переваги для цивільно-правового регулювання відносин медичної сфери, що передбачає створення більш ефективного юридичного механізму, чутливого до специфіки конкретного виду відносин (благ, прав). До того ж, завдяки системі спеціальних правових засобів створюється найбільш привабливий правовий «клімат» для забезпечення та захисту приватного інтересу фізичної особи у визначеній сфері діяльності.

Критерій виокремлення особистих немайнових прав у сфері надання медичної допомоги в спеціальну групу. В сучасній цивілістичній літературі усталеною є концепція, за якою особисті немайнові права поділяються на загальні та спеціальні (окремі). Такий розподіл має рацію та виконує важливу соціально-правову функцію – виокремлення як загальних засад (універсальних нормативних принципів) цивільно-правового регулювання особистих немайнових відносин, так і найбільш важливих базових сфер, які потребують спеціального правового впливу, з метою гармонізації загального та спеціального приватного інтересу. Цей підхід є виправданим та навіть необхідним з огляду на подвійну сутність фізичної особи, яка вступає в різноманітні правові відносини, поєднуючи в собі два «обличчя» одночасно. З одного боку, фізична особа завжди має універсальний соціально-правовий статусу людини та громадянина певного суспільства, з іншого – вона виступає суб'єктом визначеного виду відносин, що потребують додаткового правового впливу з огляду на специфіку та особливе соціальне навантаження. Хоча окремі сфери спеціального приватного інтересу підпорядковуються загальним засадам правового устрою, все ж таки для більш ефективного регулювання

необхідно створювати додаткові правові інструменти, які не конкурують із загальним засадничим рівнем, а конкретизують та доповнюють його.

У цьому питанні автор повністю солідаризується із Р. Стефанчуком, який теж відстоює доцільність виокремлення груп особистих немайнових прав фізичної особи, які мають правовий статус спеціальних. Ці права характеризуються, як і всі інші, основними ознаками, що характерні для загальних (універсальних) особистих немайнових прав фізичної особи, але вони мають низку факультативних ознак, що визначаються залежно від різновиду даних прав [5, с. 137–140]. На доктринальному рівні такою факультативною ознакою, що відокремлює одну групу особистих немайнових прав від іншої та, відповідно, об'єднує окремі права в одну групу, є функціональна спорідненість спеціальної групи прав за сферою суспільної діяльності, в якій вони «живуть».

Така позиція обґрунтовується переконливим аргументом, що система особистих немайнових прав фізичних осіб може бути поділена на органічні складові, якими є загальне й окреме. При цьому до особистих немайнових прав, що складають підсистему «загальне», слід віднести ті, яким притаманний базовий характер та які наділені універсальністю, тобто належать всім фізичним особам. На відміну від загальних окремі (або спеціальні) особисті немайнові права не мають ознаки універсальності, навпаки, функціонально прикріплені до конкретної сфери суспільної діяльності та тісно пов'язані зі спеціальним правовим статусом фізичної особи, який юридично ідентифікується за допомогою спеціальної правосуб'єктності.

Саме така функціональна прикріпленість окремої групи прав до певної сфери діяльності, що означає їхню ефективну «роботу» у справі забезпечення приватного інтересу у певній сфері суспільної діяльності, слугує необхідною підставою для їх об'єднання в правове угруповання. Завдяки такому угрупованню досягається суспільно корисна мета найповнішого рівня правової регламентації (регулювання, охорони та захисту) приватних прав учасників окремої сфери відносин. Пов'язана з першою друга мета, яка теж здійснюється, полягає в тому, що прозора система правового регулювання дає можливість оцінити повноту охоплення правового забезпечення проголошених у законодавстві правомочностей суб'єктів відповідного немайнового блага. Це, в свою чергу, дозволить вчасно виявляти та ліквідувати невідповідності та прогалини, що спотворюють ефективність благоволодіння та благовикористання суб'єктами відповідних прав.

Звісно, як відмічає Р. Стефанчук, «з огляду на можливу кількість варіантів поведінки фізичної особи, а також можливої кількості існування спеціальних правових статусів, можна дійти до висновку, що і кількість окремих (спеціальних) особистих немайнових прав фізичної особи може наближатись до нескінченності» [6, с. 258]. Але насправді, такого безмежного збільшення правових статусів, що потребують особливих способів правового впливу, не відбувається. Річ у тім, що підставою для законодавчого відокремлення групи спеціальних особистих немайнових прав фізичної особи має бути не функціональна відокремленість сфери дії приватного інтересу як така, а додатковий *критерій особливої уразливості приватного інтересу*, що потребує посилення правових гарантій охорони та захисту такого інтересу. Така особлива уразливість (або незахищеність) приватного інтересу характерна для певних сфер суспільної діяльності або/та для окремих соціально-демографічних груп фізичних осіб.

Хоча у ЦК України немає формального розподілу особистих немайнових прав на універсальні та спеціальні, все ж чинне законодавство надає підстави для відокремлення груп спеціальних особистих немайнових прав фізичної особи, які доцільно розподілити саме за критерієм особливої уразливості приватного інтересу. Правовий статус учасників відповідних особистих немайнових відносин має низку факультативних ознак та потребує додаткового правового впливу на ці правовідносини з метою найбільш ефективної правової охорони їхніх прав та інтересів у гармонійному поєднанні із охороною публічного порядку. Той факт, що критерій особливої уразливості має виражену вирізняльну здатність, отже наукову цінність найвищого ґатунку, підтверджується його застосовністю до такої важливої та складної наукової діяльності, як розподіл особистих немайнових прав фізичної особи на спеціальні групи. Такими особливими групами прав у ЦК України є:

— Особисті немайнові права фізичної особи в сфері інтелектуальної діяльності. Уразливість приватного інтересу як вирізняльна ознака прав даної групи проявляється у наявності специфічних умов благоволодіння та благовикористання стосовно особливого немайнового об'єкта – процесу та продукту інтелектуальної діяльності людини.

— Особисті немайнові права фізичної особи в сфері сімейних відносин. Уразливість приватного інтересу в даній групі прав пов'язана з особливостями правової охорони інтимної та сімейної сторін приватного життя фізичної особи та необхідністю додаткових правових гарантій для народження та повноцінного розвитку людини.

— Особисті немайнові права дітей та інших фізичних осіб, що мають дефекти дієздатності, об'єднуються у групу спеціальних прав за критерієм особливої уразливості інтелектуальних та вольових здатностей окремих суб'єктів цивільних відносин та підвищеною небезпекою неправомірного втручання у приватну сферу даної категорії фізичних осіб. Така уразливість суттєво впливає на можливість здійснення цими суб'єктами суб'єктивних прав, то ж потребує особливих цивільно-правових механізмів здійснення, охорони та захисту їхніх особистих немайнових прав.

— Особисті немайнові права фізичної особи в сфері медичної діяльності. Аналогічно можна говорити про існування спеціального приватного інтересу фізичних осіб як учасників правовідносин медичної сфери, який за критерієм своєї уразливості потребує спеціальних правових способів охорони та захисту. Критерій особливої

уразливості приватного інтересу, за яким виокремлюється група особистих немайнових прав фізичної особи в сфері медичної діяльності, проявляється в даній сфері дії приватного інтересу в вигляді підвищеного ризику для неправомірного вторгнення в сферу приватності фізичної особи (як пацієнта, так й лікаря). Така уразливість пов'язана як з особливою властивістю об'єкта особистих немайнових відносин – інтимністю людського організму, так із особливим контактним впливом на цей об'єкт шляхом втручання засобами медицини у тілесну (соматичну) та психічну сфери людського організму.

Актуальна необхідність виокремлення групи спеціальних особистих немайнових прав фізичної особи в сфері надання медичної допомоги також обґрунтовується такими соціальними та правовими факторами, які підвищують рівень вразливості приватного інтересу в цій сфері діяльності: 1) існуючими загрозами з боку сучасних біомедичних технологій для прав, гідності, цілісності людини, які потребують особливих гарантій дотримання прав учасників відносин та спеціальних засобів правового впливу; 2) небувалим розширенням кола суб'єктів відносин медичної сфери, яке наближається до кола учасників цивільних відносин, в результаті чого до спеціальної соціальної групи пацієнтів тією або іншою мірою (в той або інший період життя) відноситься все населення країни.

Цивільно-правова дефініція поняття «пацієнт». Виникнення та регламентація особистих немайнових прав фізичної особи в сфері медичних відносин пов'язано із набуттям суб'єктами цих відносин специфічного правового статусу «пацієнт». Попри те, що як у законодавстві, так і в правовій науці нині немає єдності щодо визначення поняття «пацієнт», така проблематичність видається штучною. У ст. 3 Основ законодавства України про охорону здоров'я зазначено, що «пацієнт – фізична особа, яка звернулася за медичною допомогою та/або якій надається така допомога». Проте окремі дослідники додають інші суттєві ознаки, які слід, на їхню думку, взяти до уваги. Так, А. Зелінський пропонує доповнити дефініцію поняття «пацієнт» в аспекті можливої «участі в медичному експерименті в якості досліджуваного» [7, с. 143]. Інші автори вважають, що «пацієнт – це особа, яка звернулася за наданням профілактичної, діагностичної, лікувальної чи реабілітаційно-відновної допомоги до закладу охорони здоров'я будь-якої форми власності чи медичного працівника індивідуальної практики незалежно від стану здоров'я або добровільно погодилася на проведення медико-біологічного експерименту» [8, с. 68]. Перелік окремих ознак, які складають поняття «пацієнт», можна продовжувати з огляду на виникнення нових видів медичної допомоги, медичну або мовну ерудицію автора. Проте існує реальна небезпека того, що в правову дефініцію включаються несуттєві ознаки, або ж не включаються суттєві.

На шляху визначення правової дефініції поняття «пацієнт» слід зазначити, що в правовому контексті не йдеться про «людину, яка страждає» та потребує медичної допомоги. Пацієнт у правовому вимірі це, перш за все, спеціальний правовий статус фізичної особи, яка перебуває у правових відносинах з іншими учасниками медичної сфери. Отже, правовим критерієм для виокремлення правового статусу «пацієнт» слугують дві визначальні ознаки: 1) фізична особа вступила у правовідносини із закладом охорони здоров'я; 2) її організм є об'єктом надання медичної допомоги. Враховуючи те, що правовий статус пацієнта прямо пов'язаний із участю фізичної особи у правовідносинах із суб'єктами медичної діяльності, слід взяти за основу таку правову дефініцію. Пацієнт – це фізична особа, яка є стороною правовідношення з приводу надання медичної допомоги та організм якої є об'єктом здійснення медичної діяльності. Отже, пацієнтом фізична особа стає з того моменту, як вона вступила у правовідносини із будь-яким суб'єктом системи охорони здоров'я незалежно від того, чи вона потребує такої медичної допомоги чи фактично така допомога їй надається. Наведене визначення містить необхідні та достатні характеристики правового статусу фізичної особи як пацієнта та є належними правовим ґрунтом для подальшого аналізу особистих немайнових прав фізичної особи в сфері медичної діяльності.

Таким чином, право на медичну допомогу за своєю правовою природою належить до групи особистих немайнових прав та має як загальні ознаки цієї категорії суб'єктивних цивільних прав, так і низку спеціальних. У структурі об'єкта особистих немайнових відносин у сфері надання медичної допомоги присутні не одне або два немайнових блага (життя і здоров'я), але й низка інших – автономія волі, приватність, гідність, недоторканність, які охороняються засобами цивільного права. Юридичною підставою для законодавчого відокремлення групи спеціальних особистих немайнових прав фізичної особи є критерій особливої уразливості приватного інтересу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Ромовська З. В. Українське цивільне право: загальна частина. Академічний курс: Підручник. – К.: Атіка, 2005. – 560 с.
2. Красицька Л. В. Цивільно-правове регулювання особистих немайнових прав громадян: монографія. – Донецьк: Вид-во ДІВС МВС України, 2002. – 164 с.
3. Малеина М. Н. Содержание и осуществление личных неимущественных прав граждан: проблемы теории и законодательства // Государство и право. – 2000. – № 2. – С. 16–21.
4. Первова Л. Т. Гражданско-правовые проблемы регулирования медицинского обслуживания граждан в Российской Федерации: автореферат диссертации ... кандидата юридических наук: 12.00.03. – Москва, 2006. – 25 с.
5. Стефанчук Р. О. Загальнотеоретичні проблеми поняття та системи особистих немайнових прав фізичних осіб у цивільному праві України. – Хмельницький: Видавництво Хмельницького університету управління та права, 2006. – 170 с.

6. Стефанчук Р. О. Особисті немайнові права фізичних осіб у цивільному праві (поняття, зміст, система, особливості здійснення та захисту): монографія / Відп. ред. Я. М. Шевченко. – Хмельницький: Видавництво Хмельницького університету управління та права, 2007. – 627 с.

7. Зелінський А. До питання про поняття «пацієнт» // Університетські наукові записки. – 2006. – № 2. – С. 139–143.

8. Стеценко С. Г., Стеценко В. Ю., Сенюта І. Я. Медичне право України: підручник / За заг. ред. д.ю.н., проф. С. Г. Стеценка. – К.: Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2008. – 507 с.

The article explores some civil law characteristics of the right to health care in Ukraine. The legal criterion for distinguishing individual non-property rights of a person in the sphere of medical assistance delivery is provided by the author. The civil law definition of the term "Patient" is stated.

В статті розглядаються деякі характеристики права на медичну допомогу в Україні. Автор пропонує юридичний критерій для личних немайнових прав фізичного лица в сфері надання медичної допомоги. Дано громадянсько-правове визначення поняття «пацієнт».

РОЗУМІННЯ ОБМЕЖЕНЬ ПРАВ ОСІБ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ

Мічурін Є. О.,

доктор юридичних наук, професор,

провідний науковий співробітник відділу проблем приватного права НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України

Кожевникова В. О.,

кандидат юридичних наук, доцент кафедри охорони інтелектуальної власності

цивільно-правових дисциплін Харківського національного університету внутрішніх справ

У статті досліджуються особливості обмежень у цивільному праві в різних аспектах. Автори визначають, що виявлені обмеження пронизують різні підгалузі цивільного права. Обмеження прав розглядаються у різних аспектах, зокрема як механізм, що сприяє формуванню правомірної поведінки особи.

Ключові слова: обмеження в цивільному праві, механізм правового регулювання, цивільні правовідносини.

Поступовий розвиток сучасного цивільного законодавства пов'язаний з подальшим вдосконаленням механізму правового регулювання, в якому обмеження посідають певне місце. Останнім часом вчені дедалі більше приділяють увагу теоретичній розробці проблем, пов'язаних із обмеженням цивільних прав. Незважаючи на це, вказана тематика потребує подальшого розроблення для більш повного розуміння природи обмежень прав осіб. Такі обмеження притаманні механізму правового регулювання. У ньому обмеження втілюються задля сприяння формуванню правомірної поведінки в особи. Додержання обмежень особами має йти на користь суспільству. Утім залишається відкритою проблема того, в яких аспектах слід розуміти категорію «обмеження» у цивільному праві, як вони впливають на зміст цивільного права та правовідносини. Виникає необхідність доктринального дослідження різних аспектів розуміння категорії обмежень в цивільному праві.

Останнім часом дослідженню проблематики категорії обмежень в цивільному праві приділялася певна увага. Серед праць зі вказаної проблематики слід відзначити праці О. Ю. Косової «Проблеми обмеження особистих немайнових та майнових прав у сімейному праві» (2005) [3], Н. А. Гуляєвої «Проблеми здійснення особистих немайнових та майнових прав неповнолітніх» (2011) [4], Є. О. Мічуріна «Межі та обмеження майнових прав фізичних осіб» (2009) [5]. Більшість із зазначених наукових досліджень стосувалось того чи іншого аспекту розуміння обмежень у цивільному праві в цілому, окремих цивільних прав, зокрема у сімейному праві. Кожен з вказаних дослідників більш уваги приділяв власному баченню категорії «обмежень» у праві, утім про різні аспекти розуміння цієї категорії, що просувало б її цілісне розуміння, майже не йшлося. Тому вбачається за необхідне проаналізувати сучасний стан розроблення проблематики обмежень та дослідити різні аспекти розуміння обмежень.

Мета цієї статті – виявити особливості обмежень прав осіб у різних аспектах їхнього розуміння та виявити їх вплив у різних проявах цивільного права (об'єктивного, суб'єктивного). Завданнями є аналіз доктринальних підходів до категорії обмежень в цивільному праві, дослідження тенденцій формування різних аспектів їхнього розуміння, зокрема, дії обмежень у механізмі правового регулювання, визначення їхнього впливу на суб'єктивне цивільне право.

Щодо визначення локальної проблеми, то вона стосується змісту обмежень у праві, адже різні аспекти їхнього прояву ще недостатньо досліджені. Доведення існування обмежень у механізмі правового регулювання залишає проблему їхнього впливу на суб'єктивне цивільне право. Все це впливає на зміст категорії обмежень у цивільному праві. Як зазначає І. С. Канзафарова, для правознавства проблема категорій є однією з гострих проблем.